

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal



COLOFON

Redactie:
Harry de Jong

Redactieadres:
Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611
e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding OdL:
André Bolt

Kopij:
Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.



Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:
Rode eekhoorn
(*Sciurus vulgaris*)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
TERUGBLIK	6
INTERVIEW MET GEE INIA-CROM	13
AZIATISCHE VELDKERS IN NEDERLAND	14
MIDDELSTE BONTE SPECHTEN IN TWENTE	16
DE ONDERGROND VAN HET WEUSTHAGPARK	18

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 30,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,-

Betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening

NL76 ABNA 0623 9775 91 t.n.v. Kon Ned Natuurhistorische Ver.

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter (en ledenadministratie)

Bernard Wanders

van Heemskerckstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwienenberg@ziggo.nl

◆ Penningmeester

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: weernink39@gmail.com

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annette Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

E-mail: anneteros8@gmail.com

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ **Website:** www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

Op de agenda van onze jaarvergadering stond vermeld dat Bernard Wanders besloten had als voorzitter en bestuurslid terug te treden.

Tijdens de jaarvergadering, waar hij wegens een vakantie niet bij aanwezig was, is besloten hem wegens zijn grote verdiensten voor onze afdeling te benoemen tot erelid van de afdeling.

In een recente vergadering van het bestuur hebben we dit bekrachtigd door het overreiken van de bijbehorende versierselen. Wij willen hierbij Bernard nogmaals hartelijk danken voor het vele werk dat hij voor onze afdeling verricht heeft!

Door het vertrek van Bernard is functie van voorzitter vacant geworden. Wytze Boersma is toegetreden tot het bestuur. In één van de komende vergaderingen zullen we taken verdelen.

Dit voorjaar zijn we gestart met het project Natuur in de wijk Slangenbeek. Door de waarnemingen in de eigen tuin en die van twee excursies te combineren, hopen we een beter beeld te krijgen van de aanwezige flora en fauna in deze wijk. Bij het waarnemen van de flora en fauna in de eigen tuin wordt gebruik gemaakt van de herkenningskaart 150 (wilde) dieren.

Voor geïnteresseerde leden hebben we nog een aantal exemplaren van deze prachtige herkenningskaart. Een berichtje naar de secretaris is voldoende.

De excursies van dit project staan vermeld onder een apart hoofdje op onze mooie website.

In deze Onder de Loep staat een uitgebreid verhaal over de ondergrond van het Weusthaggebied. Hier krijgt het park steeds meer gestalte door de aanleg van nieuwe wandelpaden, een prachtige loopbrug over een deel van de groeve van Rientjes en speciale voorzieningen voor vogels (nestkasten voor de Steenuil en Grote gele kwikstaart en in de toekomst een wand voor de Oeverwaluw).

De gemeente maakt hierbij dankbaar gebruik van kennis van onze leden.

Het artikel over de ondergrond van het Weusthaggebied zal in samenwerking met de gemeente ook nog in een andere vorm verschijnen. In de volgende Onder de Loep zullen wij u daarover informeren.

Het bestuur wil u nog graag wijzen op het uitgebreide en boeiende excursieprogramma van onze afdeling. Ook komende periode worden er interessante gebieden bezocht waar nog veel te zien is.

Wij wensen iedereen een fijne zomerperiode.

Namens het bestuur,
Jan Zwieneberg, secretaris.



De Regge bij Zuna tijdens de excursie van 25 mei 2014

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de **Boerhaavelaan te Hengelo** op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Indien van toepassing wordt ook het **verzamelpunt ter plekke** aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen (dit is op eigen risico bij het evt. niet doorgaan van de excursie).

De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het Buurthuis 't Lansink" aan de Twijnstraat 8 te Hengelo.

Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Lezingen afd. Enschede

De lezingen van de afd. Enschede vinden plaats in het museum `de TwentseWelle` te Enschede

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zondag 08 juni 2014	Excursie: Silberberg
Zondag 22 juni 2014	Excursie: Wildernis
Zondag 06 juli 2014	Excursie: Schuilenburg
Zondag 27 juli 2014	Excursie: Bentheimer berge
Zondag 17 augustus 2014	Excursie: Besthemerberg
Zondag 07 september 2014	Excursie: Ottershagen en Bergvennen

Excursie: Silberberg

Datum : Zondag 08 juni 2014
Thema : Kalkflora
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Dag (tot 16.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

In 2009 zijn we voor het laatst met onze afdeling naar de Silberberg geweest om de kalkflora te bekijken. De Silberberg ligt tussen Osnabrück en Lengerich.



Vliegenorchis

De berg, een "Naturschutzgebiet" is 180 m hoog en bestaat uit een kalkgraslandhelling dat omzoomd wordt door een beuken-haagbeukenbos.

Het gebied is bekend als groeiplaats van verschillende soorten orchideeën.

Na de lunch kunnen we een moerasje in een kalkgroeve bij Lengerich gaan bekijken. In het septembernummer van Onder de Loep (jaar 2009) staat een uitgebreid door Wytze Boersma gemaakt verslag van de excursie. Hierin kun je nalezen wat er toen allemaal gezien is.



Bijenorchis

Excursie: Wildernis

Datum : Zondag 22 juni 2014
Thema : Natuurbeleving
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)

Het meest noordelijke deel van de Wildernis bestaat voor een belangrijk deel uit een geaccidenteerd heideterrein, waarin we zowel vochtige dopheidezones als vochtige en droge struikheidezones aantreffen.

Hier en daar vinden we enkele verspreid staande oude vliegdennen. In de lage delen liggen enkele maten, vochtige hooilanden omzoomd door wallen, die begroeid zijn met eiken en berken. Over het algemeen zijn de maten bijzonder drassig en deels begroeid met elzen- en wilgenstruwelen. Gagelstruwelen treffen we voornamelijk aan op de overgangen naar de dopheide. Vanwege de bijzondere vegetatie (moerasvergeet-mij-niet, glidkruid) worden de maten jaarlijks gemaaid en wordt het afkomende gewas afgevoerd. Zonnedauw groeit voornamelijk op die plaatsen waar regelmatig wordt geplagd. Het terrein aan de Hofmeyerweg is een heidebebossing.

Aan de vochtige heide herinnert nog het ven, dat omgeven wordt door een rand van gagelstruiken. Het bos is kleinschalig van karakter en biedt een rijke afwisseling aan talrijke houtsoorten, zoals eik, beuk en diverse naaldhoutsoorten, waaronder veel exoten. In dit gebied liggen ook enkele schraalgraslandpercelen.



Bosuil

Kortom, het landschap is hier bijzonder gevarieerd. Dit betekent o.a. dat het gebied rijk aan vogels is. Vele zangvogels hebben dit gebied als broedterrein uitgezocht. Daarnaast worden hier nog waargenomen: ransuil, bosuil, sperwer, havik, wulp, houtsnip en verschillende soorten spechten. Tot dit reservaat wordt ook gerekend het zogenaamde Sterrebos dat direct grenst aan het landgoed Hof Espelo. Het Sterrebos werd in het begin van deze eeuw aangelegd naar ontwerp van landschaps-architect Wattez. De bospercelen worden verdeeld

door een regelmatig sterpatroon van acht lanen, omvat door een min of meer regelmatig carré van lanen. Als laan beplanting treffen we eik en beuk aan met plaatselijk rododendrons als ondergroei. Als bodembegroeiing komen ondermeer diverse varensoorten en bosbes voor. Het bos wordt doorsneden door een tweetal beken, waarvan de een nog ongeschonden is.



Verzamelpunt: de parkeerplaats bij boomkwekerij Menkehorst aan de Nieuwe Grensweg te Hengelo. Wij vertrekken hier om plm. 09.15 uur.

Excursie: Schuilenburg

Datum : Zondag 06 juli 2014
Thema : Regge herstelproject
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)

Voor de derde Regge excursie starten we bij Schuilenburg, net boven Hellendoorn. Vanaf Schuilenburg tot aan Hankate heeft de Regge, oa door het project Tatum al meer ruimte gekregen. Het is daar goed te zien hoe de kanaalachtige beek is omgevormd tot natuurlijk meanderend laagland rivier. Deze werkzaamheden zijn op de rechteroever, het project Tatum al uitgevoerd. Op de linkeroever, het project Eelen en Rhaan is nog in uitvoering. Verder is de Regge rond de voormalige havezate Schuilenburg ook veranderd. Al met al voldoende elementen, niet alleen natuurhistorisch maar ook cultuurhistorisch voor een aantrekkelijke excursie.

Verzamelpunt: de parkeerplaats vlak voor de brug met de Regge bij Schuilenburg, aan de weg van Hellendoorn naar Schuilenburg om plm. 09.45 uur.

Excursie: Bentheimerberg

Datum : Zondag 27 juli 2014
Thema : Natuurbeleving
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)

We maken dit keer een tocht door de bossen rond de zandsteengroeven ten oosten van de weg Bad Bentheim-Muenster. De route voert door prachtige bossen over glooiende (soms klimmende) paden en langs diepe ravijnen en over een gedeelte van het zogenaamde Todden-pad (een lange afstandsroute). De Todden waren marskramers die in vroegere eeuwen vanuit Westfalen naar o.a. Nederland trokken. Het pad gaat langs verlaten zandsteengroeven. Overal rijzen klompen zandsteen uit de bosbodem op of hangen boven de steile wanden van de soms tientallen meters diepe ravijnen.



We komen onderweg verschillende banken tegen waar gerust kan worden en waar vaak van een zeer fraai uitzicht genoten kan worden.

Indien de tijd het toelaat kunnen we aan het einde van de tocht nog even de weg oversteken om in de buurt van de spoorbaan naar bijzondere planten te speuren (o.a. heerkruid).

Verzamelpunt: de parkeerplaats `An der Freilichtbühne` net voorbij de brug over de 403.

Excursie: Besthemerberg

Datum : Zondag 17 augustus 2014
Thema : Heide en vennen
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)

De Besthemenerberg ligt in de boswachterij Ommen. De berg, 34 meter hoog, is de meest noordelijke heuvel van de Sallandse heuvelrug. De berg is met struikheide begroeid die in deze tijd van het jaar prachtig staat te bloeien. Op de berg staat een uitkijktoren. Naast uitgestrekte bossen,

heidevelden en een zandverstuiving (Sahara) liggen in de boswachterij ook nog enkele vennen. Het Zeeserven, het Besthmenerven en het Dode ven staan ook wel bekend als de meertjes. Hier groeit nog de zeldzame Veenbloembies. Aan de zuidzijde van de berg stroomt de Vecht die door erosie de zogeheten Steile oever heeft doen ontstaan.

Verzamelpunt: de parkeerplaats bij de Steile Oever aan de Hammerweg. Wij verwachten hier iets na 09.30 uur te zijn.

Excursie: Ottershagen en Bergvennen

Datum : Zondag 07 september 2014
Thema : Vogels
Vertrek : 09.00 uur (Boerhavelaan Hengelo)
Duur : Ochtend
Coördinatie : Harry de Jong (06-55324290)

De `Ottershagen` ligt tussen Lattrop en Tilligte. Dit gebied is aangekocht door Vereniging Natuurmonumenten. het is ongeveer 50 ha groot. Ottershagen is een zeer belangrijk natuurgebied voor broedende weidevogels. Voor kritische weidevogelsoorten heeft dit gebied een aantrekkingskracht. Tot de broedvogels behoren de volgende soorten: grutto, tureluur, Kievit, slobeend, krakeend, scholekster, wintertaling, zomertaling, kleine plevier, kuifeend, dodaars, kwartel, watersnip, grauwe gans, knobbelzwaan, bergeend, wilde eend, gele kwikstaart, witte kwikstaart, veldleeuwerik, graspieper, grote gele kwikstaart, grasmus, steenuil, kerkuil, torenvalk, buizerd.



Witte kwikstaart

In de wintermaanden verblijven hier met regelmaat grote groepen grauwe ganzen, rietganzen en knobbelzwanen.

De Provincie Overijssel heeft geld beschikbaar gesteld voor maatregelen om Ottershagen nog beter geschikt te maken als broedgebied voor weidevogels.

Behalve het aanleggen van slenkjes, plaatst Natuurmonumenten ook een kleine windmolen in Ottershagen.

De windmolen pompt, met name in april en mei, water uit de waterloop in de kern van het gebied en brengt het op het land. Het water stroomt langzaam over het veld en vult de aanwezige laagtes. Het eventuele overschot komt via een overstort ter hoogte van de Kerspelweg weer in de Hollandsegraven terecht. Het waterpeil in de omringende waterlopen blijft onveranderd.

Het reservaat de `Bergvennen` bestaat uit een plaatselijk licht glooiend heideterrein, waarin zich enkele vennen bevinden. In het zuidoosten ligt, tegen de Duitse grens, een oud grovedennenbos. Ook het noordelijke gedeelte van het reservaat is voor een deel begroeid met dennen en berk; we treffen echter ook nog een wilgenbegroeiing aan op de lagere plaatsen, de maten genaamd. Hier vinden we belangrijke schraallandvegetaties. In het centrale deel van het reservaat liggen de meeste vennen. Deze ondiepe vennen behouden hun water door een opmerkelijke samenstelling van de bodem.

De vennen zijn van oorsprong voedselarm. Een enkel ven heeft nog de karakteristieke door golfslag veroorzaakte zandige oever.



Hier komen nog de zeldzame vertegenwoordigers van het oeverkruidverbond voor zoals waterlobelia en oeverkruid.

Ook aan deze oevers vinden we: kleine zonnedauw, witte en bruine snavelbies, gagel, veelstengelige waterbies, dopheide, veenpluis, blauwe zegge, klokjesgentiaan en plaatselijk nog beenbreek. Dit soort heidevennen met hun zeldzame flora, worden in hun bestaan ernstig bedreigd door verzuring en verrijking van het water dat van nature een geringe buffercapaciteit bezit. Het beheer is hier specifiek gericht op het behoud van genoemde plantensoorten.

Op de wat hogere struikheidepercelen, soms vermengd met dopheide, treffen we onder andere aan; kraaiheide, pijpestrootje, smele, klein warkruid, tormentil, brem, stekelbrem, lavendelheide, jeneverbes, rendiermos en ijslands mos.

De plantengroei in en nabij de natte en regelmatig onder water staande maten bestaat uit verschillende soorten zegge, biezen, dopheide, beenbreek, wateraardbei, waternavel, zilverschoon, veenpluis, kale jonker, moeraswalstro, kleine valeriaan, orchideën, veldrus, heidekartelblad, blauwe knoop en borstelgras.



Beenbreek

Als broedvogels treffen we hier aan: wilde eend, kuifeend, dodaars, tafeleend, meerkoet, waterral, waterhoen, wulp, tureluur, rietgors, boompieper, geelgors, diverse mezen, wintertaling, buizerd, torenvalk, grote bonte specht, kleine karekiet en goudvink.

Doortrekkende en pleisterende vogelsoorten zijn: watersnip, slobbeend, bokje, zomertaling, boomvalk, bruine kiekendief, goudplevier, houtsnip, grutto, witgatje, oeverloper, groenpootruiter, kemphaan, zwarte stern, bergeend, blauwe reiger, witooggeend, bosruiter, graspieper, witte en gele kwikstaart, tapuit, boomleeuwerik en klapekster.

Verder treffen we hier nog aan de heikikker, groene en bruine kikker en de levendbarende hagedis. Voorts belangrijk vanwege de grote aantallen libellen en vlinders waaronder gentiaanblauwtje en zilveren maan.



Zilveren maan

Verzamelpunt: de Kerspelweg (zijweg van de Ottershagenweg) enkele honderden meters inrijden tot de kijkhut.

Verslag excursie: Diepenheim

Datum : Zondag 16 maart 2014
Thema : Bron vd Regge
Deelnemers : 10
Leiding : Wytze Boersma
Weer : Bewolkt

Door het fraaie voorjaarsweer van de afgelopen weken lag de natuur minstens 3 weken voor op het normale schema. Dit was ook goed te merken tijdens de excursie. Op weg naar Diepenheim zagen we de Sleedoorn op verschillende plekken volop in bloei staan. Hier en daar zagen we de meidoorn al bijna volledig in blad. Langs de snelwegen stond het Deenslepelblad ook al volop in bloei. Het vormde als het ware witte linten langs het asfalt.

De 10 deelnemers hadden er wel zin in om van het voorjaar te genieten en het herstel van de Regge met in het stroomgebied de natuurontwikkeling te bekijken. 5 jaar geleden, in okt 2009 hebben we dit gebied ook bezocht. Toen waren de werkzaamheden nog maar net afgerond.

De auto even buiten Diepenheim, bij de begraafplaats geparkeerd. Vanaf deze plek werden we begroet door de uitbundige roep van de Tjiftjaf. Langs het fietspad stond de Bosanemoon al volop in bloei.



Bosanemoon

Het Speenkruid was, vanwege de bewolking, nog in de slaapstand. Op de terug weg, aan het eind van de excursie was het Speenkruid wakker en vormde gele plakaten.

Bij de brug konden we goed zien dat er heel wat veranderd was t.o.v. 5 jaar geleden. Op de nieuwe plasdras stroken zagen we twee paartjes Kievieten. Mogelijk hadden ze al een nest met eieren. Naast enkele bloeiende planten, hadden de meeste al hun rozetten gevormd, zoals smalle weegbree, kleine en witte klaver, margriet en Dagkoekoeksbloem. Bij het tweede bruggetje hadden we goed zicht op het waterleven in de Regge. Op het water waren de Schrijvertjes al druk bezig en als je goed keek zag je

een pad of bruine kikker tussen het waterpeest zitten. Even verderop zaten op verschillende plekken een kluwen van meerdere padden in elkaar gekronkeld. Of dit een normaal verschijnsel is en wat hiervan de bedoeling is weten we niet. Langs de oever stond veel Witte waterkers.

Even verder zaten een aantal Geelgorsen op het prikkeldraad. Op een plek waar we goed bij het water konden komen, zagen we gekroesd fonteinkruid en moeras vergeet-mij-nietjes. Via een voormalige boerderij vervolgden we onze wandeling. Langs het pad hebben we nog even aan de bessen van de Gelderse roos geroken. Bij het kneuzen stinken ze naar oude kaas of zweetvoeten. Nu kunnen we wel begrijpen waarom ze pas laat door de vogels worden gegeten.

Na de koffie gingen we langs de Schipbeek waar we verschillende paartjes wilde eenden zagen.



Wilde eend

Even later zagen we hoog in de lucht een groepje ooievaars of kraanvogels vliegen. Ze waren al te ver weg om goed te kunnen zeggen wat het was. Nadat we de Schipbeek weer over staken gingen we door het bos en na een boerderij via een holle weg langs de Regge weer terug naar de parkeerplaats.

Als je de Onder de Loep van dec 2009 nog eens na leest krijg je een goede indruk van de veranderingen. Op de geomorfologische kaart is goed te zien wat de oorspronkelijke beekdal van Regge is en dat de Schipbeek duidelijk is aangelegd. Het stroomgebied van de "Oer"-Regge was een verlenging van Koningsbeek die weer aansloot op de Berkel.

In het boek van Gerard Hagens, "Varen waar geen water is" wordt de geschiedenis van alle veranderingen goed weer gegeven. Je begrijpt dan ook dat de oorspronkelijke bron van de Regge niet bij Diepenheim ligt. Maar dat de huidige Regge een aftakking is van de Schipbeek. Door deze informatie wordt het gebied nog wat mooier.

Waargenomen soorten

Vogels

Aalscholver	Blauwe Reiger
Boomklever	Buizerd
Fazant	Geelgors
Glanskop	Goudhaan
Groene Specht	Grote Bonte Specht
Heggenmus	Houtduif
Kauw	Kievit
Koolmees	Kramsvogel
Meerkoet	Merel
Nijlgans	Ooievaar
Roodborst	Spreeuw
Tjiftjaf	Vink
Wilde Eend	Winterkoning
Witte Kwikstaart	Zanglijster
Zwarte Kraai	

Planten & Mossen

Akkerviooltje	Beekpunge
Blaartrekkende boterbloem	Boerenwormkruid
Bosanemoon	Gekroesd fonteinkruid
Gewone berenklaauw	Gewone margriet
Gewone paardenbloem	Gewone vlier
Gewone vogelmelk	Grote ereprijs
Kale jonker	Klein hoefblad
Kleine klaver	Kleine leeuwenklauw
Kleine veldkers	Kleine waterpepe
Klimopereprijs	Kruldistel
Madeliefje	Moerasvergeet-mij-nietje
Moeraszegge	Moespimpernel
Oeverzegge	Paarse dovenetel
Reukeloze kamille	Smalle waterpepe
Smalle weegbree	Speenkruid
Speerdistel	Sterrenkroos sp.
Veldereprijs	Vroegeling
Witte klaver	Witte waterkers
Zwarte mosterd	

Overig

Bruine Kikker	Gewone Pad
---------------	------------

Insecten

Slootshrijvertje

Verslag excursie: Egheria

Datum	: Zaterdag 29 maart 2014
Thema	: Voorjaar
Deelnemers	: 4
Leiding	: Bert Oude Egbrink
Weer	: Zon

Op een prachtige voorjaarsmorgen hebben we een wandeling over het landgoed Egheria gemaakt. Het gebied dat op de stuwwal van Oldenzaal ligt, is sinds 1977 in bezit van Natuurmonumenten. Het is een oud hoevenlandschap met boerderijen, omgeven door akkers, houtwallen, weilanden en bossen. Het landhuis en de beukenlanen zijn van een latere datum. Deze zijn aangelegd door de familie ten Cate, de vroegere eigenaar van het gebied. Centraal in het gebied ligt de 85 meter hoge Tankenberg. Opmerkelijk zijn de holle wegen die door het gebied lopen. Aan de voet van de

Tankenberg ontspringen de Weerseler en Rossumer beek. Op een hoog gelegen akker waarvan een deel met koolzaad was ingezaaid, zagen we naast het prachtig geel bloeiende Koolzaad ook Radijs en Vlas. In de brondalen van de Weerseler beek aan de voet van de Tankenberg zagen we in hier aanwezige elzenbronbosjes bloeiend Speenkruid, Muskuskruid en Maagdenpalm.



Kleine maagdenpalm

In een wat lager gelegen beekdalbosje zagen we ook Dotterbloem en Zwarte bes. Andries van Rensen, lid van onze afdeling, heeft enkele jaren geleden het bos waar de Rossummerbeek doorheen stroomt, geïnventariseerd op planten. Hij wees ons op het Klein wintergroen, de Bosereprijs en Prachtframboos. Opvallend was het ontbreken van de Bosanemoon. In de inforuimte bij het fraai gelegen erve Middelkamp hebben we koffie gedronken. Langs het landschappelijk fraaie erosiedal de (kleine) Hel, waar één van de bovenloopjes van de Rossummer beek ontspringt, zijn wij terug gelopen naar de parkeerplaats van het (afgebrande) restaurant Pan aan de Bentheimerstraat, vertrekpunt van onze excursie.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Buizerd
Fazant	Groene Specht
Grote Bonte Specht	Heggenmus
Houtduif	Kauw
Koolmees	Merel
Nijlgans	Roodborst
Tjiftjaf	Vink
Winterkoning	Witte Kwikstaart
Zanglijster	Zwarte Kraai

Planten & Mossen

Aalbes	Blauwe bosbes
Bleeksporig Bosviooltje	Bloedzuring
Bosandoorn	Bosereprijs
Bosveldkers	Dotterbloem sp.
Geel nagelkruid	Gele dovenetel
Gevlekte aronskelk	Gewone es
Gewone raket	Gewone veldbies
Gewoon robertskruid	Grote muur
Haagbeuk	Hemlockspar sp.
Japanse besappel	Kaukasisch vergeet-mij-nietje

Kleefkruid	Klein hoefblad
Klein wintergroen	Kleine veldkers
Koolzaad	Krentenboompje sp.
Lupine sp.	Maagdenpalm sp.
Muskuskruid	Paarse dovenetel
Prachtframboos	Radijs
Rode bosbes	Sleedoorn
Speenkruid	Tweestijlige meidoorn
Veldereprijs	Vlas
Vroegeling	Witte klaverzuring
Zoete kers	Zwarte bes
Insecten	
Citroenvlinder	Dagpauwoog
Kleine Vos	
Meeldauwlieveheersbeestje	

Verslag excursie: Saasveld

Datum : Zondag 13 april 2014
Thema : Voorjaar-landschapsinrichting
Deelnemers : 8
Leiding : Bernard Wanders
Weer : Bewolkt

Er stonden 8 personen klaar om zondag ochtend een bezoek te brengen aan de landinrichting Saasveld-Gammelke. Eerst werd er een korte uitleg/toelichting gegeven op hetgeen sinds 1998 (!!) in de landinrichting is gebeurd. Vooral de herinrichting van de beken werd benadrukt. De beken zijn in de vorige eeuw sterk verdiept en gekanaliseerd. Nu zijn ze verondiept en meanderen weer. Ook de oevers zijn minder stijl en breder gemaakt.

Op verschillende plaatsen waar een ondergrondse breuk in de Tertiaire klei de beekdalen kruist zijn oude kwelzones heringericht. Deze hadden vandaag onze speciale aandacht.



Somber trechttertje (foto Laurens van Run)

Allereerst werd het Gammelkerbroek aan de Saterslostraat bezocht. De hier doorlopende Gammelkerbeek is qua waterkwaliteit niet de beste beek omdat ze onder andere het stedelijk water van Oldenzaal afvoert. Landschappelijk ziet het er prachtig uit. Een meanderende beek, een rijk Elzen-

Essen broekbos met hier en daar mooie doorkijkjes naar de omliggende weilanden. Uitvoerig hebben we in een droogstaand retentie terreintje naar (pionier-) plantjes gekeken (zie bijgevoegde plantenlijst). Vervolgens zijn we in het westelijk deel van Handijksmeden wezen kijken. Hier stroomt de Saasvelderbeek doorheen. Het wat hoger gelegen deel was tot voor kort grotendeels met naaldhout begroeid. Nu is het een open vlakte met leuke pionier plantjes. De bedoeling is dat hier de heide weer terugkeert. Enkele jonge heide plantjes waren al te zien! Het braakliggende terrein huisveste ook een pionier vogel: de kleine plevier.



Kleine plevier

Het lagere deel waar de beek door heen stroomt, heeft een mooi broekkous met pluksgewijs bosanemoon, muskuskruid en slanke sleutelbloem. Dit belooft een prachtig stukje natuur te worden. Helaas ontbrak de tijd om ook nog andere "nieuw ingerichte natuur" in het gebied Saasveld-Gammelke te bezoeken, iets voor een toekomstige excursie.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomklever	Boompieper
Buizerd	Fazant
Fitis	Gaai
Grauwe Gans	Groene Specht
Grote Bonte Specht	Houtduif
Kleine Plevier	Koolmees
Merel	Pimpelmees
Roodborst	Spreeuw
Tjiftjaf	Vink
Winterkoning	Witte Kwikstaart
Zwartkop	

Planten & Mossen

Aalbes	Akkerkool
Amerikaanse vogelkers	Beekpunge
Bijvoet	Blauwe zegge
Bleeksporig bosviooltje	Bonte gele dovenetel
Borstelbies	Bosanemoon
Boskruiskruid	Bosveldkers
Brede stekelvaren	Echte koekoeksbloem

Echte koekoeksbloem
 Fluitenkruid
 Geelgroene zegge
 Gele lis
 Gewone dophei
 Gewone engelwortel
 Gewone paardenbloem
 Gewoon Landvorkje
 Grauwe wilg
 Grote muur
 Grote waterweegbree
 Hondsdraf
 Kleefkruid
 Kruiwend zenegroen
 Krulzuring
 Look-zonder-look
 Moerasmuur
 Moeraspirea
 Muskuskruid
 Ontariopopulier
 Pijpenstrootje
 Pitrus
 Reuzenbalsemien
 Slanke sleutelbloem
 Smalle waterpest
 Speenkruid
 Stekelbrem
 Tengere rus
 Veldzuring
 Watermunt
 Waterzuring
 Wilde kamperfoelie
 Witte dovenetel
 Witte waterkers
 Zoete kers

Paddenstoelen

Gewone Wimperzwam
 Somber Trechtertje

Overig

Huisjesslak

Insecten

Aardhommel
 Groene Zandloopkever

Fioringras
 Geel nagelkruid
 Geelgroene zegge
 Gevleugeld hertshooi
 Gewone Dotterbloem
 Gewone hoornbloem
 Gewone vogelkers
 Gewoon Robertskruid
 Grote brandnetel
 Grote waterranonkel
 Harig wilgenroosje
 Kale jonker
 Klein hoefblad
 Kruiwende boterbloem
 Lidrus
 Madeliefje
 Moerasrolklaver
 Moeraswederik
 Oeverzegge
 Paarse dovenetel
 Pinksterbloem
 Rankende helmbloem
 Rietgras
 Slofhak
 Smalle waterweegbree
 Speerdistel
 Stomphoekig sterrenkroos
 Tormentil
 Vogelmuur
 Waterpunge
 Wilde gagel
 Wilde lijsterbes
 Witte klaver
 Zevenblad
 Zwarte els

Grote Houtbekerzwam

Bont Zandoogje
 Oranjetipje



Gewone wimperzwam (foto Laurens van Run)



Grote houtbekerzwam (foto Laurens van Run)



Moerasrolklaver

Verlag excursie: Dummersee

Datum : Zondag 27 april 2014
Thema : Weidevogels
Deelnemers : 4
Leiding : Bernard Wanders
Weer : Bewolkt

Helaas waren de weersvoorspellingen voor ons land niet bijster goed. Dit verklaard wellicht dat er slechts 4 personen meegingen naar het weide gebied rondom de Dümmersee bij Diepholz. Dit Natura 2000 gebied ligt zo'n 30 km ten noorden van Osnabrück. Gelukkig kregen de thuisblijvers ongelijk. De hele dag bleef het droog zolang wij buiten waren. De enigste nattigheid zagen we tijdens het autorijden!!

Na 1 ½ rijden kwamen we aan de ZW kant van de Dümmersee aan. Bij een nat weiland zagen en hoorden we de eerste weide vogels. Kieviten, grutto's, tureluurs, een kemphen, gele kwikstaarten, veldleeuweriken, slobeenden etc. Het was een ouderwets beeld dat we in ons land veel te weinig meer zien en horen.

Gelukkig is dit gebied geschikt gemaakt door onder meer de grondwaterstand bijna tot aan het maaiveld te brengen. Ook bemesten en beweiden zijn beperkt dan wel ontbreken. De Duitse overheid neemt zijn natuurbeschermingstaak uiterst serieus!

Na nog een aantal kijkplekken te hebben bezocht, o.a. met kievitsjongen op ca. 10 meter afstand, hebben we een uitkijktoren aan de rand van de Dümmersee bezocht.



Kievit

Helaas bleven de rietvogels stil en weggedoken op enkele rietgorzen na. Onze koffie+broodjes hebben we daarna in het bezoekers centrum genuttigd. In dit bezoekerscentrum laat men diverse aspecten van de rijke vogelstand in voorjaar en herfst (ganzen, eenden, steltlopers) zien. Diverse brochures geven inzicht over de historie, opbouw en het beheer van het gebied, ook over planten, amfibieën, zoetwatermossels ed.

Vanuit het bezoekerscentrum hebben we een rondwandeling gemaakt. Een ooievaarsnest (bewoond), wederom diverse weidevogels, braamsluiers, een nachtegaal, grauwe ganzen met jongen, bergeenden, kuifeenden, een watersnip, een zilverreiger, wulpen, fitissen, tjiftjaffen, merels, zanglijsters begeleiden onze wandeling, vaak met gezang. We genoten met volle teugen.



Grote zilverreiger

Inmiddels was het middag geworden en zijn we naar het weidegebied ten noorden van de Dümmersee gereden. Door dit gebied loopt een hoogspanningsleiding. Onze excursieleider had daar enkele jaren geleden een nest van een visarend gezien op een van de masten. Dat wilden we nog wel eens zien. En ja hoor, op twee niet ver van elkaar verwijderde masten zaten visarenden op hun nesten. Veel kon je van de vogels niet zien maar hun koppen waren met onze kijkers en telescoop duidelijk herkenbaar. Geen slecht besluit van een excursie met nostalgische gevoelens.

Waargenomen soorten

Vogels

Bergeend	Braamsluiper
Fitis	Gele kwikstaart
Grauwe Gans	Grote Zilverreiger
Grutto	Kemphaan
Kievit	Kuifeend
Merel	Nachtegaal
Ooievaar	Rietgors
Slobeend	Tjiftjaf
Tureluur	Veldleeuwerik
Visarend	Watersnip
Wulp	Zanglijster

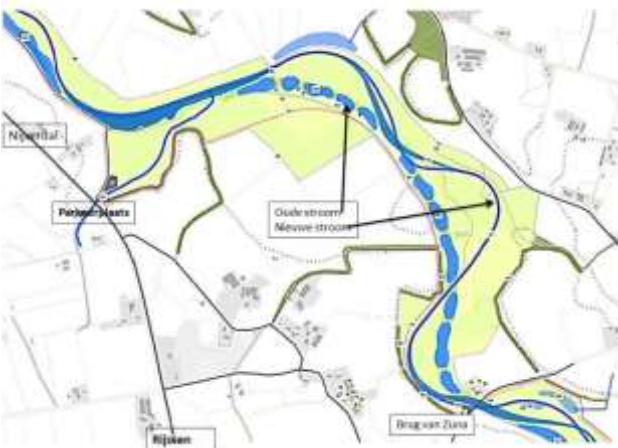
Verlag excursie: Regge Nijverdal

Datum : Zondag 25 mei 2014
Thema : Bron van de Regge
Deelnemers : 11
Leiding : Wytze Boersma
Weer : Zon

Het waren ideale omstandigheden voor de excursie naar de Regge bij Zuna, tussen Rijssen en Nijverdal. Het weer was bijzonder goed, zon en een temperatuur van +/- 20°C en een aantrekkelijk gebied om doorheen te struinen. 11 personen hadden er zin in de ontwikkelingen bij de Regge te bekijken.



Dit was de tweede excursie in het kader van de Regge-excursies van dit jaar. De reconstructie van de Regge in dit gebied maakt ook deel uit van het landinrichtingsproject Rijssen. Wij hebben de Zuna hooilanden bezocht. Van oudsher moet dit drassige gebieden zijn geweest die alleen gebruikt konden worden als hooiland met eventueel nabeweidning. Aan de rechter oever van de Regge liggen de Kamplanden. Dit duidt op een hoger gelegen deel waar vermoedelijk akkerbouw werd bedreven. Door afgraving is dat deel nu plas- dras geworden en een ideale plek voor de steltlopers.



De Canadese ganzen hebben het gebied ook al in bezit genomen.

De start van de excursie was vanaf de parkeerplaats bij de Elsenerbeek aan de secundaire weg van Rijssen naar Nijverdal. Deze beek is ook gereconstrueerd. Bij deze beek zagen we vele Beekjuffers, zowel mannetjes als vrouwtjes vliegen. In de oeverbegroeiing van riet en lisdodden hoorden we verschillende vogels zingen, zoals: Bosrietzanger en Kleine karekiet. Via het nieuw aangelegde fietspad gingen we richting Regge. De Regge is hier verlegd en gaat nu met wijde bochten om de "oude" bedding heen. Het voormalig stroomgebied is regelmatig afgedamd zodat er een parelsnoer van plassen en vijvers is ontstaan. Op de hogere delen zijn de boomgroepen blijven staan. Hierdoor is een aantrekkelijk landschap met vele afwisselingen gecreëerd. De werkzaamheden zijn nog maar net gereed. De struinoevers waren nog niet zo lang geleden ingezaaid met o.a. Engels raai. Langs de Regge vonden we naast Watermunt, Witte waterkers en Moeras vergeet-mij-nietje. De vondst van Rode waterereprijs is bijzonder te noemen. Alhoewel je deze soort wel vaker in natuurontwikkelingsgebieden tegen komt. Op de pas ingezaaide stroken vonden we een bloeiende dovenetel. Voorlopig houden we het even op de Bleekgele, al wordt er wel aan getwijfeld.



Hennepnetel sp.

Leuk is dat we het Driekleurig viooltje en de Zwarte toorts vonden. Dit zijn typische soorten op de grens van Salland en Twente. Een andere "nieuwe" pionierssoort is de Gestreepte greppelrus. Deze soort, van oorsprong uit Z en ZW Europe en N-Afrika wordt de laatste jaren steeds vaker gevonden. Verder vonden we vele kiemplanten van de Beklierde duizendknoop met opvallende zwarte vlekken op de bladeren.

De terugweg ging door Zuna, een buurtschap met boerderijen met rieten daken. In de berm langs de provinciale weg vonden we nog Klein vogelpootje en Akkerhoornbloem.

Al met al een geslaagde excursie die over een paar jaar herhaald kan worden.

Waargenomen soorten

Vogels

Blauwe Reiger	Boerenzwaluw
Bosrietzanger	Buizerd
Ekster	Fuut
Gaai	Gekraagde Roodstaart
Gierzwaluw	Grasmus
Graspieper	Grote Canadese Gans
Grutto	Houtduif
Huismus	Huiszwaluw
Kauw	Kievit
Kleine Karekiet	Kleine Plevier
Kokmeeuw	Koolmees
Meerkoet	Merel
Nijlgans	Oeverloper
Spreeuw	Tjiftjaf
Torenvalk	Tuinfluit
Vink	Waterhoen
Wilde Eend	Witte Kwikstaart
Zwarte Kraai	Zwartkop

Planten & Mossen

Akkerhoornbloem	Akkervergeet-mij-nietje
Amerikaans krentenboompje	Beklierde basterdwederik
Beklierde duizendknoop (Bleekgele) hennepnetel	Bijvoet
Fluitenkruid	Duizendblad
Gele lis	Geknikte vossenstaart
Gestreepte greppelrus	Gele plomp
Gewone es	Gewone berenklaauw
Gewone salomonszegel	Gewone hoornbloem
Glanshaver	Gewoon reukgras
Grote vossenstaart	Greppelrus
Kantig hertshooi	Hertshoornweegbree
Kluwenhoornbloem	Klein vogelpootje
Moerasdroogbloem	Liesgras
Paarse dovenetel	Moerasvergeet-mij-nietje
Pitrus	Pinksterbloem
Schijfkamille	Ratelpopulier
Veelkleurig vergeet-mij-nietje	Sterrenkroos sp.
Viltige basterdwederik	Veerdelig tandzaad
Watermunt	Vlasbekje
Witte dovenetel	Wilgenroosje
Wolfspoot	Witte waterkers
Zwarte els	Zwart tandzaad

Overig

Europese Haas	Middelste groene kikker
---------------	-------------------------

Insecten

Azuurwaterjuffer	Bloedcicade
Grote Beer	Klein Geaderd Witje
Kleine Roodoogjuffer	Kleine Vos
Platbuik	Rietkever
Waterschorpioen	Weidebeekjuffer



Rietkever



Weidebeekjuffer-vrouw (Foto Laurens van Run)



Kleine roodoogjuffer (Foto Laurens van Run)



Waterschorpioen (Foto Laurens van Run)



Houtduif

Interview met Gee Inia-Crom

Sinds wanneer bent u lid van de KNNV?

Het is omstreeks 1960 geweest dat ik lid ben geworden.

Ik was toen vanuit Friesland naar Twente verhuisd omdat mijn man een baan aangeboden kreeg bij Stork. Ik ben toen de cursus voor natuurgids bij het IVN gaan volgen en ben tegelijkertijd lid geworden van het IVN en de KNNV.

Ik kende toen al een aantal mensen die lid waren van beide verenigingen. Als natuurgids organiseerde ik o.a. wandelingen met lagere scholen over het Oelerschoolpad en in de Houtmaat. Tegenwoordig gaan die schoolklassen naar de Heemtuin.

Had u altijd al belangstelling voor de natuur?

O ja, dat heb ik van huis uit mee gekregen. Het was een onderdeel van mijn jeugd.

Mijn vader en broers waren ook actief binnen de vogelbescherming in Friesland.

Mijn eigen interesse gaat voornamelijk naar planten uit.

Deed u mee aan de activiteiten van de KNNV?

Ja, ik ging altijd mee met de excursies. Ik kan dat niet meer omdat ik slecht ter been ben. Ik mis dat echter wel. Wat ik ook mis zijn de lezingen en de bijeenkomsten voor senioren die tot voor kort werden georganiseerd. Maar ja, ik snap wel dat dergelijke activiteiten moeilijk vol te houden zijn als de belangstelling steeds meer terugloopt

Heeft u binnen de KNNV bepaalde functies vervuld ?

Jazeker. Omstreeks 1972 werd in Hengelo de Milieuraad opgericht, met als deelnemers verschillende "groene" verenigingen. Ik ben daar als vertegenwoordiger van de KNNV aan de gang gegaan.

Binnen de Milieuraad was een "Commissie Voorlichting", ik was daarvan secretaris. Wij gaven voorlichting aan o.a. vrouwengroepen door middel van o.a. dia lezingen.

Verder besloten wij ons te richten op de jeugd door het organiseren van tentoonstellingen voor de hoogste klassen van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Er zijn tussen 1973 en 1987 14 van deze tentoonstellingen geweest, wij hebben daarbij vooral in de beginjaren veel hulp en ondersteuning gehad van de Hr. R.Struik, schoolbioloog in Enschede. Via hem hadden we ook medewerking van het Natuurmuseum. De tentoonstellingen vonden plaats in de hal van het gemeentehuis. Van tevoren ging er informatiemateriaal naar de scholen. Er werd een rooster opgesteld voor het bezoek van de schoolklassen, gidsen van het IVN en de andere aangesloten verenigingen zorgden voor toezicht en begeleiding. Wij kregen altijd alle medewerking van diverse gemeentelijke instanties en de tentoonstellingen werden altijd geopend door de burgemeester of een van de wethouders.

Het gemiddelde aantal bezoekers was ongeveer 4000 per tentoonstelling, die telkens 3 weken duurde.

De materialen voor de tentoonstellingen kregen we uit het hele land, b.v. van de provincie, Staatsbosbeheer, Natura Docet, Waterschap Regge en Dinkel en van instanties zoals Behoud Waddenzee, Milieudefensie enz.

Ik herinner me dat we voor een van de tentoonstellingen een groot aquarium hadden geleend. Daarin hadden we een leefgemeenschap van allerlei planten en dieren ingericht met o.a. stekelbaarsjes die ergens uit een vijver bij de Universiteit Twente waren gevangen.

Vlak na de opening van de tentoonstelling wees iemand ons erop dat die stekelbaarsjes kort daarvoor door de overheid op een lijst van beschermde soorten waren gezet. Die mochten dus niet zomaar zonder vergunning in gevangenschap worden gehouden. Als groene vereniging moet je natuurlijk wel het goede voorbeeld geven, dus die stekelbaarsjes moesten terug naar de vijver van herkomst.

Dit overigens wel tot chagrijn van degene die ze gevangen had: "Weet je wel hoeveel moeite het me gekost heeft om die beestjes te vangen?" vroeg hij "Die visjes schieten als raketten door het water".

Behalve mijn activiteiten binnen de Milieuraad (tot 1992) ben ik ook nog een tijd secretaris geweest van onze KNNV afdeling.

Heeft u een favoriet natuurgebied?

Dat is de Borkeld. Ik heb het gebied goed leren kennen toen we naar Twente verhuisden.

Aanvankelijk konden we in Hengelo geen woning vinden en toen hebben we een tijdje gewoond in een bungalow op kampeerterrein "Hessenheem" bij Markelo. Als afsluiting van de cursus Natuurgids moesten we een werkstuk schrijven over een natuurgebied, dat van mij ging over de Borkeld.

Heeft u ook een favoriet natuurboek?

Behalve de flora van Nederland is dat voor mij toch wel de 3 delige serie "Wilde planten" van Westhoff.

Aziatische veldkers, *Cardamine hamiltonii*, nieuw in Nederland.

Vaak duurt het jaren voordat een nieuwe plantensoort wordt herkend en erkend. Voor de Aziatische Veldkers, *Cardamine hamiltonii* ('*Asian flexuosa*') is het relatief snel gegaan. Je kunt zeggen dat deze soort dit voorjaar pas goed is doorgebroken.

Zover ik kan na gaan, was de eerste melding in het voorjaar van 2008 van Rutger Barendse. Hij is in februari gaan kijken naar vroeg bloeiende plantjes op een begraafplaats bij hem in de buurt. Op een paar plekken viel hem de bloeiende veldkers op. Deze had grotere bloemen en de bladeren waren meer gelobd. Hij dacht eerst aan de Eenbloemige veldkers, *Cardamine corymbosa*. Helaas de kenmerken klopten niet. Deze soort is ook nieuw en is al in de nieuwste, de 23^e druk van "Heukels" Flora van Nederland opgenomen.



Met o.a.hulp van Ivan Hoste van de Nationale Plantentuin van België, Meise heeft deze plant sinds vorige de voorlopige naam van Aziatische veldkers gekregen. In het begin dacht men nog aan een kruising tussen de Kleine en de Bosveldkers, *Cardamine hisuta* en *C. flexuosa*.

Het eerste wat je opvalt als je deze plant ziet, is het liggende karakter met opstijgende bloeistengels. De bloemen zijn wat groter dan van Kleine en Bosveldkers. De vruchten, de hauwen staan schuin omhoog.

Bij de Aziatische veldkers ontbreekt de wortelrozet en de beharing op de stengel. Bosveldkers heeft een behaarde stengel. De bloemen van de Aziatische heeft 6 meeldraden, de Kleine heeft er 4, soms 5. De deelblaadjes van de Aziatische zijn min of meer drielobbig. Het eindblaadje lijkt wel op het blad van Klimopereprijs. De bovenkant van de stengelbladen is bij Aziatisch veldkers kaal, bij de andere twee soorten zijn deze kort, aanliggend of schuin afstaand behaard (loep gebruiken).

Met behulp van de web-site waarnemingen krijg je zicht op de vondsten (niet alle vindplaatsen) van de afgelopen jaren.

Hierbij een overzicht van waarnemingen. (mogelijk zijn er meldingen achteraf gecorrigeerd)

Voor 2008 geen meldingen.

2009: 1 waarneming, 11 exemplaren, Vriezenveen door Corry Abbink.

2010: 1 waarneming, 1 exemplaar, Sint Geertruid (LI), Rutger Barendse.

2011: 11 waarnemingen (zit dubbel bij), bij Gouda, Bergen NH, Wageningen, Sint Maartenszee NH, Lunteren GE, Ossendrecht.

2012: 2 waarnemingen, bij Udenhout en Wageningen.

2013: 2 waarnemingen, bij Ede en Almelo binnenstad door Bert Meulenbeld.

2014: 253 waarnemingen, 4027 exemplaren in 130 5km hokken

Enkele belangrijke redenen van deze enorme toename van het aantal vondsten in 2014 zijn: de informatie via verschillende web-sites, het verzoek van Rutger om op zoek te gaan, de presentatie op de Floron-dag in dec. 2013 en natuurbericht van afgelopen februari.

In Twente is deze plant ook al diverse malen gemeld.

Het is wel duidelijk dat deze veldkers via de tuincentra is verspreid. Heel wat meldingen zijn afkomstig van omgeving van tuincentra en begraafplaatsen. Je moet dan kijken bij wat nieuwere graven.

Thuis heb ik ook een exemplaar van deze Cardamine in een bloempot staan. Deze is eind vorig jaar met een plantje, Gaultheria (Bergthee) (soort of cultivar weet ik niet precies) uit de bloemzaak mee gekomen. Verder ben ik ook op zoek gegaan naar de Aziatische veldkers. Eerst gewinkeld bij tuincentrum Borghuis in Deurningen. Daar heb ik verschillende exemplaren gezien in de potten van de buitenplanten maar ook twee exemplaren op het terrein. Buiten aan de rand van de parkeerplaats ook een paar exemplaren gezien. Op de website van FWT zie ik dat ze al bekend waren. In Delden bij tuincentrum Krooshoop rond gekeken. Daar zag ik ook weer een aantal in de bloempotten staan. (als waarnemingen tel ik ze niet mee, omdat de planten uit deze potten elders worden gepoot) Geen exemplaren tussen de voegen of langs de randen van

het terrein. Toen naar de begraafplaatsen in Delden. Op de begraafplaats in het centrum vond ik geen exemplaren. Wel op de alg. begraafplaats even buiten Delden. Daar vond ik tussen twee graven een tiental exemplaren.

Voor mij is het heel duidelijk dat deze Aziatische veldkers door het pootgoed van de tuincentra wordt verspreid.



Van Gijs Haverkamp, werkzaam bij Twenthe Plant kreeg ik de volgende informatie:

Twenthe Plant is een internationale plantengroothandel (niet voor particulieren). Twenthe Plant verhuurt op de Cash & Carry een bepaalde ruimte (oppervlakte) aan leveranciers om hun sortiment te verkopen. Hier halen hoveniers, gemeenten, tuincentra hun planten. Ook Borghuis, Intratuin, De Border in Delden, etc. halen buitenplanten bij Twenthe Plant. Het assortiment bij is gigantisch breed: van hele grote bomen tot aan keukenkruiden en viooltjes. Leveranciers komen uit heel Europa, maar ook uit Japan.

Opvallend is dat bij een van de grotere Italiaanse leveranciers, die onder andere veel grote bomen en heesters in pot aanbiedt, veel 'onkruid' in de potten meekomt, onder andere de Aziatische veldkers. Maar ook een van de kleinbladige liggende wolfsmelksoorten. Daarvan heb ik geen zaailingen gevonden tussen de voegen van de bestrating.

Mei 2014

Wytze Boersma

Informatie van:

Waarnemingen.nl

Natuurberichten.nl

Gijs Haverkamp

Aziatische veldkers - *Cardamine Asian flexuosa*
2014

Grid: 5000x5000m

- 1 - 50
- 51 - 100
- 101 - 500
- 501 - 1000
- 1001 - 1001

max. 1001 exx.
in 100 hokken

Expires: Mon, 05 May 2014 12:10:39 GMT



Waarneming.nl
05-05-2014 10:10:39

Aziatische veldkers 2014 (van waarnemingen.nl)

Middelste Bonte Spechten in Twente

Aantal Middelste Bonte Spechten in Twente naar nieuw hoogtepunt.

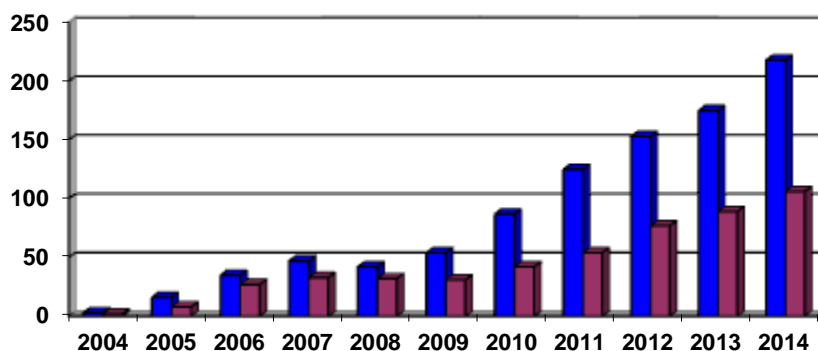
De opmars van de Middelste Bonte Specht in Twente zet nog steeds door en het aantal territoria in 2014 breekt alle voorgaande records. Na een stijging van de aantallen Middelste Bonte Spechten in Twente gedurende de periode 2004-2007 was de groei wat afgevlakt. Het leek er op dat alle geschikte gebieden bezet waren. Maar vanaf 2010 is deze specht ineens goed doorgebroken en is het aantal territoria jaarlijks verder toegenomen. Dit jaar zijn er in Twente inmiddels 218 territoria vastgesteld, hetgeen een toename van 43 territoria in 1 jaar betekent.

Net als in de voorgaande jaren zijn alle geschikte gebieden op een rij gezet en aangeboden aan de Twentse tellers. Op deze manier is het gelukt om voor de meeste bossen een teller te vinden. Aangezien Twente veel in potentie geschikte mibo-bossen kent, is het een ongekend fenomeen dat elk jaar weer tientallen tellers zich aanbieden om op zoek te gaan naar deze spechtensort.

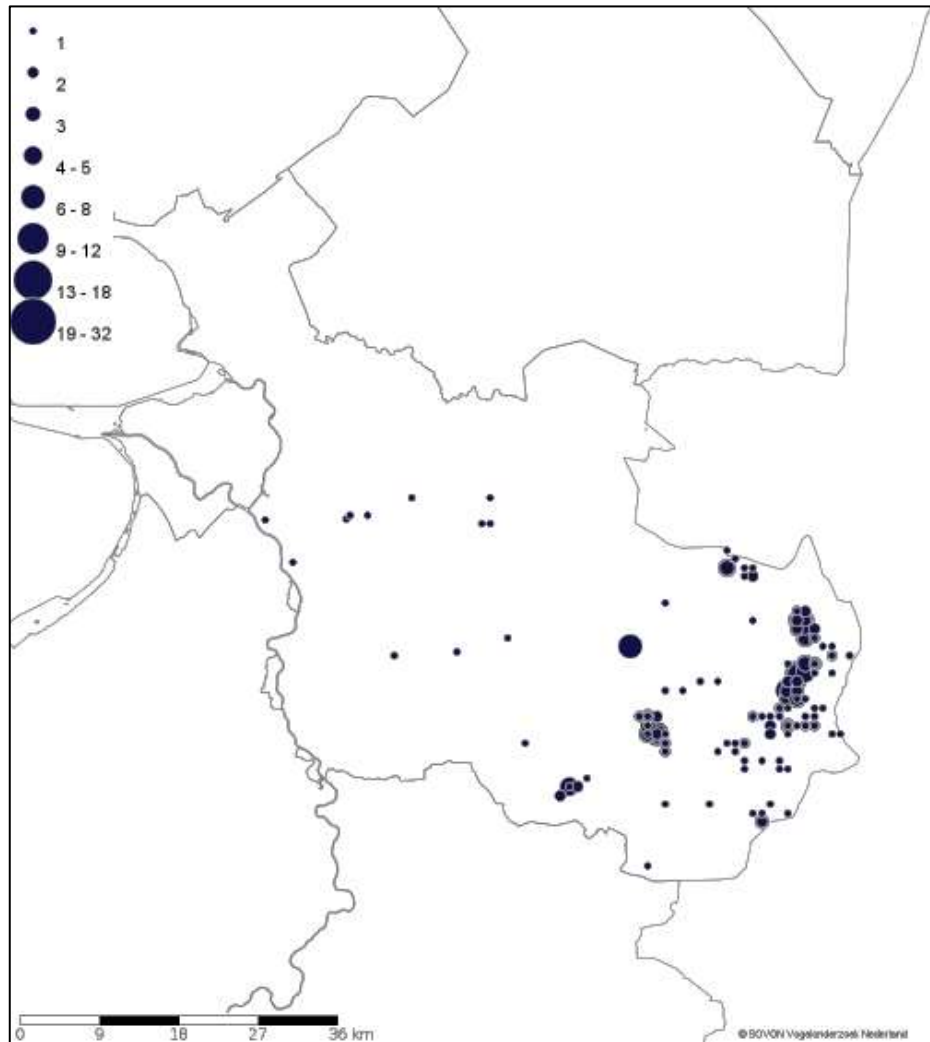


Middelste Bonte Spechten, Oelerschoolpad Hengelo, foto Sytze Wouda

Begin 2011 is de nieuwe Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek verschenen en zijn de criteria voor het vaststellen van een territorium van de Middelste Bonte Specht enigszins aangepast. In plaats van twee waarnemingen, waarvan één tussen de datumgrenzen 1 maart en 20 juni moest liggen, volstaat nu één waarneming van een vocale vogel of van een paar tussen deze datumgrenzen. Van de tweede mogelijkheid om niet-vocale solitaire vogels na twee waarnemingen binnen de datumgrenzen van 15 april tot 20 juni een territorium toe te kennen is in de praktijk niet of nauwelijks gebruik gemaakt. Wel is het wat tijdsduur betreft een stuk gemakkelijker geworden. Je kiest een goede dag met zon en weinig wind in midden maart en je hebt je spechten vaak al in een keer binnen, zodat er tijd overblijft om nog meer bossen uit te kammen.



Ontwikkeling van de populatie Middelste Bonte Spechten in Twente (blauw) en Losser (rood) 2004-2013



Verspreiding van de Middelste Bonte Specht in Overijssel 2010 t/m 2012

Zoals te zien is op het kaartje zijn de meeste territoria te vinden in het oostelijk deel van Twente in de bossen van Losser, op Singraven in Dinkelland/Losser, bij Vasse, Almelo, Hengelo, Enschede, Twickel bij Delden en de landgoederen bij Markelo/Diepenheim.

De populatie in Losser is vanaf het begin gevolgd door van de gehele gemeente een Z-telgebied te maken met een vaste jaarlijkse aanpak, waarbij alle bossen in Losser in een gebied van 100 km₂ worden bezocht. Het Losserse aandeel van de Twentse mibo-populatie is rond de 50 % met dit jaar 106 territoria. Opmerkelijk is dat er niet alleen een verdere verdichting in de beste Mibo-gebieden was, maar dat er ook uitstroom werd waargenomen naar natte bossen op de rand van vochtige heide in berkenbos. Dode berken waren al bekend als broedboom, maar dat waren dan berken die in eikenbossen stonden.

Alle waarnemers (en dat zijn er enkele tientallen) dank ik zeer hartelijk voor hun inzet. Het onderzoek vraagt om vele bezoeken aan de bosgebieden en een zeer zorgvuldige werkwijze om uiteindelijk een weloverwogen territoriumbepaling te kunnen doen. Vooral solitaire paren kunnen soms zeer moeilijk te traceren zijn. Uit veldervaringen blijkt, dat het werken met een MP-3 speler in combinatie met de RadioShack mini-amplifier (op halve kracht!) goede resultaten oplevert. In goed bezette bossen is het tegenwoordig al niet eens meer nodig om een geluidsdrager te gebruiken. De spechten roepen daar in de goede tijd en met goed weer spontaan en kunnen via de BMP-methode dan geïnventariseerd worden.

Ben Hulsebos, Districtscoördinator Sovon-Twente, e-mail: benhulsebos@home.nl

De Ondergrond van het Weusthagpark

In de ondergrond van het Weusthagpark komen klei en grondwater voor. Twee bodemschatten die niet alleen een materiële waarde hebben maar ook cruciaal zijn geweest voor de vormgeving van het huidige Weusthagpark.

De kleiwinning heeft voor een aantal kleigaten gezorgd; een belangrijke natuurwaarde. De grenzen van het park komen bijna overeen met die van het grondwaterbeschermingsgebied waaruit het waterpompstation het water wint. Deze beschermingsmaatregelen hebben er mede voor gezorgd dat het gebied haar groene karakter heeft gehouden.



Kleigaten Rientjes

De aanwezigheid van zowel klei als grondwater in dit gebied zijn geen toeval.

Om dit duidelijk te maken is het nodig om een beeld te schetsen van de ondergrond van het Weusthagpark. Hierbij is vooral gebruik gemaakt van geologische kaarten van dit gebied, die voorzien zijn van een uitgebreide toelichting (1).

Bij het opstellen van deze kaarten heeft men gebruik gemaakt van grondboringen. Per km² zijn er ongeveer 9 boringen tot 4 meter diepte gemaakt. Daarnaast waren er diepte boringen. In het Weusthagpark waren er dat twee, namelijk bij het waterpompstation (26 meter diep) en bij de Groeve van Rientjes (huidige kleigaten) tot 38 meter diep (1 en 2 in fig.1). Daarnaast zijn er bodemopnamen gemaakt in de groeve en bij de aanleg van de A1 in Hengelo en Borne. De laatste opnames geven een goed beeld van de bovenste 6 meter.

Geologische geschiedenis

Geologische processen, vooral voor en na de ijstijden, hebben in belangrijke mate het aanzien en de aard van het huidige Twentse landschap bepaald en dat geldt dus ook voor het Weusthagpark. Uit onderzoeken is gebleken dat het Weusthagpark voor de komst van laatste grote ijstijd, het Saalien, in een laagte lag.

a. Het Saalien (238.000 tot 128.000 jaar geleden)

Het Saalien bedekte Nederland tot de lijn Haarlem-Nijmegen met een laag ijs die verantwoordelijk is voor de vorming van de stuwwallen in Twente. Dit ijs was niet continu overal aanwezig, in fasen trok het terug en drong weer op. In het tweede deel van deze ijstijd heeft een grote ijslob de eerder gevormde stuwwallen tussen Ootmarsum en Oldenzaal doorbroken en is richting Hengelo gegaan. Hier heeft de ijslob in de laagte een bekken gevormd, het zogenaamde Bekken van Hengelo. Dit ligt op ongeveer 10 tot 15 m –NAP. Onder de ijslob, te vergelijken met een grote gletsjer, werd keileem en grof zand met grind afgezet. Deze afzetting kwam bovenop een laag klei die in het Tertiair in een ondiepe zee werd gevormd (Tertiaire klei). Tijdens het afsmelten van het ijs zijn er waterstromen het bekken ingelopen. Deze kwamen vooral vanaf de stuwwallen bij Oldenzaal. Dit oost-west gerichte afwateringssysteem is nu terug te vinden in de huidige beeklopen en de aanwezige zandruggen.

De waterstromen hebben fijnkorrelig materiaal uit de keileem van de gletsjertong afgevoerd, zodat van de eerste afzetting van de ijslob alleen het grof zand en grind overbleef. De stuwwal bij Oldenzaal bestaat in belangrijke mate uit Tertiaire afzettingen. Dit is een combinatie van zand, leem, en lichte en zware klei. Het smeltwater vanaf de stuwwal stroomde het bekken in waarbij ook klei, leem en fijn zand werd afgezet. Dit werd een dikke laag (12 m) en samen met laag grof zand en grind wordt dit de Formatie van Drente genoemd (zie fig. 1).

b. Het Eemien (128.000 – 116.000 jaar geleden)

Tussen het Saalien en het Weichselien is er een periode zonder ijstijd, het Eemien. In deze periode begint de erosie van de stuwwallen. De stuwwallen zijn vroeger dus veel hoger geweest. De huidige hoogte ligt rond de 50 m. + NAP.

c. Het Weichselien (116.000 -10.500 jaar geleden)

Tijdens deze periode lag Nederland niet onder landijs. Het klimaat kenmerkte zich door strenge tot zeer strenge winters. Tegen het eind van dit tijdperk waren ook de zomerse temperaturen sterk gedaald zodat een deel van de bodem bevroren bleef (permafrost). In sommige delen van Twente kan men aanwijzingen voor deze temperatuurdaling en het permafrostverschijnsel terugvinden in zandlagen met zogenaamde vorstwiggen.

Tijdens het Weichselien waren er af en toe “warmtepieken”, bijvoorbeeld zo'n 34.000 jaar geleden. Toen zijn er in het gebied laagjes afgezet die duiden op de aanwezigheid van een ondiep meer.

In het laatste deel van deze periode met extreme kou is er in het bekken dekzand afgezet door de polaire winden. Deze laag is in het beschreven gebied nooit meer dan 2 meter en meestal veel minder. Op veel plaatsen is de laag, door de oost-west waterstromen verdwenen.

De combinatie van lagen uit het Weichselien wordt in de geologische literatuur de Formatie van Twente genoemd. Deze formatie komt in Twente vooral voor in het gebied buiten de stuwwallen en kan per gebied verschillen in samenstelling.

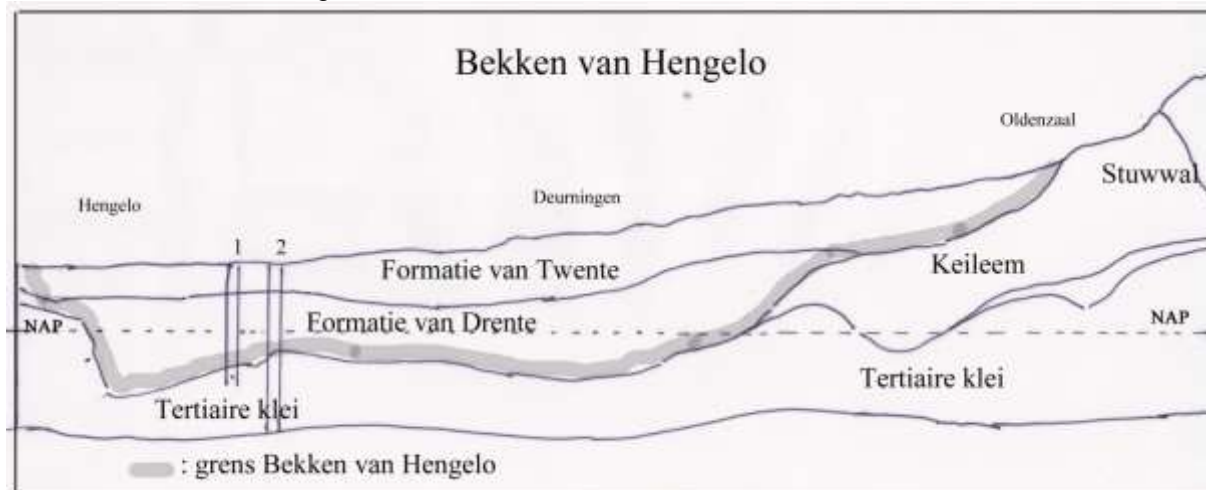


Fig. 1

Klei

Onder het begrip klei wordt hier de grondstof verstaan voor het maken van bakstenen etc.. Op basis van de geologische gegevens bestaat deze grondstof in het noordelijk deel van Hengelo, waaronder het Weusthagpark, uit klei dat door de beken is afgezet. De klei is een combinatie van keileem en tertiaire klei van de stuwwallen. De kleigaten liggen in de vroegere beekdal. Geologisch gezien hoort deze laag tot de Formatie van Twente.

Bij boring 2 (Groeve Rientjes) is een 4 meter dikke kleilaag aangetroffen.

In maart 2014 werd een wandelbrug in de groeve aangelegd. Samen met de aannemer (van Heeteren) kon een van de auteurs de diepte van de groeve peilen. Deze is overal rond 3 meter vanaf het waterpeil. Dit betekent dat er een laag van 3 tot 4 meter klei is uitgegraven. Uit recente boringen binnen het Weusthagbos blijkt dat deze laag daar minder dik is. Op een kaart van het Waterschap Vechtstromen (fig2) zijn in het groen deze beekdalen ingetekend. De huidige beken staan hier ook ingetekend.

In het begin werden de kleigaten, zoals de Houtmaatvijver, met de hand uitgegraven. De klei ging van schop tot schop. Bij deze werkwijze kon men alleen de bovenste lagen gebruiken. Als een kleigat niet meer genoeg opleverde, ging men op een andere plek verder. Bij de kleigaten van Rientjes werd gebruik gemaakt van graafmachines.



Fig. 2. Bron waterschap Vechtstromen

Water

Bij het grondwaterstation in het Weusthagpark wordt het drinkwater gewonnen uit het grondwater dat uit de ondergrond wordt opgepompt. Regenwater zakt in de grond en passeert daarbij verschillende lagen waarbij het water wordt gereinigd van ongewenste organismen en vuil.

Grondwater kan het beste opgepompt worden uit een grondlaag met grof zand en grind. Deze laag geeft de meeste ruimte voor waterdeeltjes.

Bij het pompstation Hasselo zijn dit lagen op een diepte van -1 tot -10 meter ten opzichte van het NAP (globaal 16 tot 25 meter diep).

Hiertoe hoort ook het onderste deel van de Formatie van Drente. Dit is het restant van de gletsjertongafzetting uit het Saalien en bestaat uit grof zand en grind. Deze laag wordt ook gevoed met grondwater dat over de moeilijk doordringbare kleilagen vanaf de stuwwallen het Bekken van Hengelo instroomt.

Dit Bekken wordt aan de onderzijde begrenst door een (Tertiaire) kleilaag, zodat er onder in het Bekken een soort reservoir ontstaat. Dit blijkt ook uit onderstaande informatie (met dank aan Vitens).

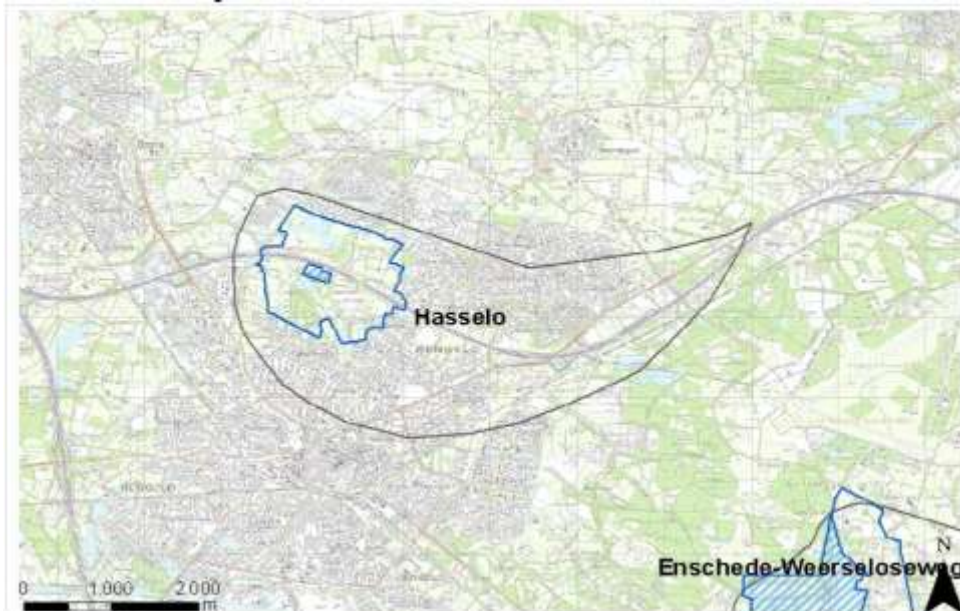
Rond de waterwinning zijn er 3 gebieden. Deze zijn aangewezen door de provincie in de Omgevingsvisie:

1. Het waterwingebied:
bedoeld voor de productie van drinkwater. Hier wordt het water opgepompt. Vitens heeft het waterwingebied meestal in eigendom.
2. Het grondwaterbeschermingsgebied:
een zone waarbinnen neerslag binnen 25 jaar opgepompt wordt in de winputten voor de

drinkwaterproductie. Meestal gelden hier restricties welke functies er mogen voorkomen (bv. geen uitbreiding van woningbouw, nieuw vestiging van zware industrieën of intensieve landbouw, geen aanleg van koude-warmte-opslagsystemen)

3. Het intrekgebied:

een zone waarbinnen neerslag binnen 100 jaar opgepompt wordt in de winputten voor de drinkwaterproductie. Ook hier gelden restricties, wat minder zwaar dan in het grondwaterbeschermingsgebied.



Legenda

Woningen

-  Waterwingebied
-  Grondwaterbeschermingsgebied
-  Intrekgebied

Jaarlijks wordt er door Vitens ca. 0,69 miljoen m³ water onttrokken middels 8 winputten.

De grondwaterstroming is hoofdzakelijk in noordwestelijke richting. Bovenin wordt de grondwaterstroming bepaald door de bodemopbouw, beken en vijvers en riolering.



Pompstation

Waarde kleigaten en beken in het Weusthagpark

De kleigaten hadden en hebben niet alleen een recreatieve waarde maar zijn ook belangrijke pijlers voor de natuurwaarde van het park. Dit laatste vooral in de combinatie met de beken. Voor meer informatie hierover wordt ook verwezen naar de gemeentelijke Natuurvisie voor het Weusthag (3).

De kleigaten zijn maar op één plek verbonden met de beken in het gebied. De beek die, parallel loopt met de A1, komt naast het pompstation, de Houtmaatvijver binnen en verlaat die daar ter hoogte van de ijsbaan. De vijver heeft zo een functie als bergingsvijver bij forse regenbuien. Tevens werkt het als een zandvanger. Om die reden is de vijver in 2013 ook uitgebaggerd. De bagger is gebruikt om een groter eiland in de vijver te creëren.

Het waterpeil van Houtmaatvijver wordt dus mede bepaald door de aanvoer vanuit de beek.

In de andere kleigaten wordt het peil bepaald door regenwater en grondwater.

Door de komst van de A1 is de Thijertsbeek afgesneden en zijn de beken in het noordelijk- en zuidelijk deel nog maar beperkt met elkaar verbonden. Alle beken in het gebied zijn zogenaamde regenbeken. Dit betekent dat er tijdens langere droogteperioden bijna geen water aanwezig is.



Houtmaat

mei 2014

KNNV Hengelo-Oldenzaal

Jan Zwienenberg & Bernard Wanders

Foto's Jan Zwienenberg

De schrijvers danken de heer Dr. E.W.A. Mulder van Natura Docet Wonderryck Twente te Denekamp, mevr. S. Meijer van Vitens en de heer W. Geerdink van Waterschap Vechtstromen voor het beschikbaar stellen van informatie en kaartmateriaal hun medewerking.

Bronnen:

1. Geologische kaart van Nederland; Blad Almelo Oost/Denekamp (28 O/29). Een uitgave van de Rijks Geologische Dienst (1993). Te bestellen bij TNO, Geologische Dienst Nederland.
2. De tekening is gemaakt op basis van een profiel uit een kaart bij de Geologische kaart (zie 1).
3. Natuurvisie Het Weusthag (1 maart 2011). Uitgave van Gemeente Hengelo en KNNV Hengelo-Oldenzaal (zie www.hetweusthag.nl).